

ปฏิญญา เชียงใหม่

ว่าด้วย การประเมินผลกระทบ
ด้านสุขภาพ

เพื่อการพัฒนากาฬพื้นที่เอเชียแปซิฟิก
สู่สังคมสุขภาวะ

ปฏิญญาเชียงใหม่

ว่าด้วย การประเมินผลกระทบต่อด้านสุขภาพ

เพื่อการพัฒนากาสิโนเอเชียแปซิฟิกสู่สังคมสุขภาวะ

ที่ปรึกษา

อำพล จินดาวัฒนะ

วิพุธ พูลเจริญ

ทวีสุข พันธุ์เพ็ง

วิลาวัณย์ เสนารัตน์

เดชรัตน์ สุขกำเนิด

บรรณาธิการ

สมพร เพ็งคำ

สุวัฒนา เดชะอำไพ

จัดพิมพ์โดย

ศูนย์ประสานงานการพัฒนาระบบและกลไกการประเมินผลกระทบต่อด้านสุขภาพ

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

ชั้น 2 อาคารเลขที่ 88/37 ติวานนท์ 14

ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

โทรศัพท์ 0- 2590- 2478 โทรสาร 0- 2590-2311

อีเมลล์ nationalhealth@nationalhealth.or.th

เว็บไซต์ www.nationalhealth.or.th

พิมพ์ครั้งที่ 1 กรกฎาคม 2552

จำนวนพิมพ์ 2,000 เล่ม

ออกแบบ วันทนีย์ มณีแดง

พิมพ์ที่ บ.คุณาไทย จำกัด (วนิดาการพิมพ์) จังหวัดเชียงใหม่ 08-1783-8569

เสนอโดย

คณะกรรมการจัดการประชุมนานาชาติ
การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ
ภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก พ.ศ. 2551

24 เมษายน พ.ศ. 2552
จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย

ปฏิญญา | ความร่วมมือบันดาลพันธสัญญา เชียงใหม่ | พันธสัญญาบันดาลความร่วมมือ

การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ เป็นหนึ่งในเครื่องมือที่มีความสำคัญต่อการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ ในฐานะเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงระดับชาติ และระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ดี การนำการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ และทำให้เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเปิดกว้างและสังคมยอมรับได้อย่างแท้จริงนั้น ยังเป็นสิ่งท้าทาย ดังนั้น การมีพันธสัญญาที่จะร่วมแรงร่วมใจกันจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนางานประเมินผลกระทบด้านสุขภาพให้ประสบความสำเร็จได้

ด้วยความตระหนักถึงประเด็นสำคัญเหล่านี้ การประชุมนานาชาติการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก พ.ศ. 2551 หรือ HIA 2008 จึงได้ถูกจัดขึ้นเป็นครั้งแรกของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำเสนอ และแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพในทุกกระดับ อันจะนำไปสู่การเป็นเครือข่ายความร่วมมือพัฒนางานการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกต่อไป ทั้งยังเป็นการทำให้แน่ใจว่าการพัฒนาทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นนั้นจะเป็นไปโดยคำนึงถึงสุขภาพและความยั่งยืนเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้ ปฏิญญาเชียงใหม่จึงได้ถูกริเริ่มขึ้น

กระบวนการพัฒนาปัญญาเชียงใหม่ เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2551 ภายใต้อาณัติของหลายภาคส่วนที่มีเจตนาเดียวกัน ในการสะท้อนความตั้งใจและความมุ่งมั่นอย่างจริงจังที่จะนำการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพไปใช้เป็นเครื่องมือและกระบวนการพัฒนาภาคพื้นเอเชียแปซิฟิกสู่สังคมสุขภาวะ

เส้นทางสู่ปัญญาเชียงใหม่

ปัญญาเชียงใหม่ เป็นของทุกคน และเพื่อทุกคน ดังนั้น ขั้นตอนการร่างปัญญา จึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยให้ความสำคัญกับการเปิดพื้นที่ ที่เพียงพอและเหมาะสมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการแสดงความคิดเห็นและประสานความมุ่งมั่นตั้งใจของตน ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียว กลั่นเป็นสารที่สะท้อนความปรารถนาในรูปของปัญญาเชียงใหม่ เส้นทางพัฒนามีดังนี้

1. กระบวนการยกร่างกรอบแนวคิด โดยการอภิปรายกลุ่มย่อยอย่างต่อเนื่อง ระหว่างหุ้นส่วนการทำงานที่สำคัญ ได้แก่ องค์การอนามัยโลก ประจำประเทศไทย คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียแปซิฟิก ธนาคารโลก ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย กรมนอาเซียน และที่ปรึกษาของคณะกรรมการจัดงานการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก พ.ศ. 2551

2. กระบวนการยกร่างเนื้อหาปัญญาเชียงใหม่ โดยการปรึกษาและเห็นชอบร่วมกันระหว่างคณะกรรมการจัดงานการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก พ.ศ. 2551 ร่วมกับผู้แทนจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3. กระบวนการการปรึกษาสาธารณะ

3.1 ก่อนการประชุม HIA2008

- เปิดรับข้อคิดเห็นและเสียงสะท้อนที่มีต่อปฏิญญาเชียงใหม่ โดย ส่งร่างที่หนึ่งให้สาธารณะและองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทางอีเมลล์ และเผยแพร่ในเว็บไซต์ www.hia2008chiangmai.com

3.2 ระหว่างการประชุม HIA2008

- วันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2552 ได้จัดกิจกรรมเครือข่ายภายใต้ชื่อ "จับมือกันสร้างสรรค์ปฏิญญาเชียงใหม่" เพื่อเปิดพื้นที่ และโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้อภิปรายและสะท้อนความคิดเห็นต่อร่างปฏิญญาเชียงใหม่
- วันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2552 ผู้เข้าร่วมประชุมทั้ง 18 ประเทศ ได้แลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ และให้ข้อคิดเห็นต่อเนื้อหาปฏิญญาฯ ในกิจกรรม "โสเหล่ นานาชาติ" ผลที่ได้จากกิจกรรมนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการพัฒนาปฏิญญาเชียงใหม่ที่เสร็จสมบูรณ์ในขั้นตอนสุดท้ายต่อไป

4. กระบวนการขอฉันทามติ

- วันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2552 ร่างสุดท้ายของปฏิญญาเชียงใหม่ ได้ถูกนำเสนอในการประชุมการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ ภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก พ.ศ. 2551 เพื่อขอฉันทามติเห็นชอบจากผู้เข้าร่วมประชุม
- ปฏิญญาเชียงใหม่ได้รับการประกาศให้ทราบโดยทั่วกันในพิธีปิด

ปฏิญญาเชียงใหม่ถือเป็นจุดเริ่มต้นของความร่วมมือพัฒนาการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ความท้าทายหลักก็คือการแปลงข้อความในปฏิญญาไปสู่การปฏิบัติ ที่ทุกฝ่ายยอมรับและสามารถทำได้จริง ซึ่งการที่จะประสบความสำเร็จดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยความตั้งใจจริงและความมุ่งมั่นทุ่มเทในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการมีกลไกประสานและสนับสนุนการทำงานอย่างเป็นระบบ

จากการร่วมแรงร่วมใจกันของทุกภาคส่วนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหลาย การประชุมนานาชาติ การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก พ.ศ. 255 ถือเป็นความสำเร็จหนึ่งในการรวบรวมและแลกเปลี่ยนมุมมอง ทักษะ และองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพในภูมิภาค และด้วยพันธสัญญา ปฏิญญาเชียงใหม่นี้ เราหวังว่าจะเกิดความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างเรา ประชาชนของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกต่อไป

ปริญญาเชียงใหม่

ว่าด้วยการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ
ภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก

เพื่อการพัฒนากภาคพื้นเอเชียแปซิฟิกสู่สังคมสุขภาวะ

การประชุมนานาชาติ การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพภาคพื้นเอเชีย
แปซิฟิก พ.ศ. 2551

22-24 เมษายน พ.ศ. 2552 จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย

สมาชิกผู้เข้าร่วมการประชุมนานาชาติ การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก โดยมีสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ร่วมกับกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข มูลนิธินโยบายสุขภาวะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และองค์การอนามัยโลก จัดการประชุมขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย ระหว่างวันที่ 22 - 24 เมษายน พ.ศ. 2552 ได้บรรลุฉันทามติว่าด้วยปริญญาเชียงใหม่ ดังนี้

ตระหนักในความหมายของ "สุขภาพ" ว่าเป็นภาวะองค์รวมที่สมดุล และมีความสัมพันธ์กันทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ และ

เห็นพ้องว่าสุขภาพมีความสำคัญยิ่งในฐานะเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ดังนั้น การพัฒนาประเทศชาติอย่างยั่งยืน จึงต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพเป็นสำคัญ ทั้งในระดับโครงการ แผนงาน และนโยบาย สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการที่ 21 (Agenda 21) การประชุมว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา จัดโดยองค์การสหประชาชาติ และเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDG)

ยอมรับว่า การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ เป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญในการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ ซึ่งเป็นนโยบายสาธารณะที่แสดงถึงความห่วงใยอย่างชัดเจนเรื่องสุขภาพและพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อผลกระทบทางด้านสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบายนั้น ขณะเดียวกันก็เป็นนโยบายที่มุ่งสร้างสิ่งแวดล้อมทั้งทางสังคมและทางกายภาพที่เอื้อต่อการมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและมุ่งให้พลเมืองมีทางเลือก และสามารถเข้าถึงทางเลือกที่ก่อให้เกิดสุขภาพที่ดีได้ อันเป็นหนึ่งในห้ายุทธศาสตร์สำคัญในการสร้างสุขภาพ ที่ถูกบรรจุไว้ในกฎบัตรออกอตตาวา (Ottawa Charter) ตั้งแต่มีการประชุมส่งเสริมสุขภาพโลกครั้งที่ 1 (The Global Conference on Health Promotion) จนกระทั่งมีกฎบัตรกรุงเทพฯ (Bangkok Charter) ในการประชุมครั้งที่ 6 ที่ว่า "การส่งเสริมสุขภาพเป็นบทบาทหน้าที่หลักของหน่วยงานภาครัฐทุกฝ่าย การกำหนดนโยบาย แผนงานใด ๆ ต้องคำนึงในเรื่องสุขภาพด้วย โดยใช้การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการดำเนินงานดังกล่าว"

ซึ่งชมบทบาทของสถาบันการเงินระหว่างประเทศ (International Financial Corporation) ในการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ โดยจัดทำ The IFCs' Equator Principles ซึ่งใช้สุขภาพเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าสถาบันการเงินจะให้การสนับสนุนโครงการที่จะส่งผลดีต่อสุขภาพของประชาชน

เข้าใจในสถานการณ์การพัฒนาระบบการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกว่า มีระดับ เงื่อนไข และกระบวนการที่แตกต่างกันตามโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ในแต่ละประเทศ รวมทั้งแรงกดดันและโอกาสจากกระแสโลกาภิวัตน์ และการทำข้อตกลงการค้าเสรีภายในภูมิภาค

เราเรียกร้องให้ภาครัฐ ประชาชน วิชาการ ภาคธุรกิจ องค์กรพัฒนา องค์กรอนามัยโลก และภาคส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันพัฒนาระบบการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ ดังนี้

1. ส่งเสริมการพัฒนาระบบการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพภายใต้หลักการดังต่อไปนี้

หลักการข้อที่ 1

สุขภาพ หมายถึง ภาวะของมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล

หลักการข้อที่ 2

การมีสุขภาพดี เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนพึงได้รับการดูแล เอาใจใส่ และได้รับการคุ้มครองจากภัยคุกคามสุขภาพอย่างเป็นธรรม ตั้งแต่เกิดจนตาย โดยไม่มีการแบ่งแยกชนชั้นและวรรณะ

หลักการข้อที่ 3

สุขภาพเป็นศูนย์กลางและเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

หลักการข้อที่ 4

การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ ถือเป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการสร้างเสริมสุขภาพ

หลักการข้อที่ 5

ธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ถือเป็นหัวใจสำคัญของการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ โดยจะต้องเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมกันแสดงข้อมูล ความคิดเห็น เหตุผลและข้อห่วงกังวลของตนในทุกขั้นตอนของการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้เหตุผลของทุกฝ่าย การแสวงหาทางเลือกที่หลากหลาย และการตัดสินใจที่รอบคอบรอบด้านร่วมกัน

2. สนับสนุนการพัฒนาสถาบันระดับภูมิภาค โดยเห็นควรให้สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน ซึ่งมีศักยภาพในฐานะเป็นกลไกในการประสานงานระดับนานาชาติ และมีโครงสร้างองค์กรทั้งสำนักงานเลขาธิการอาเซียน และสำนักงานเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติ ประกอบกับมีเป้าหมายจะเป็นสังคมที่เอื้ออาทรในปี ค.ศ. 2020 ซึ่งสอดคล้องกับหลักการนำเอาการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพไปใช้เพื่อพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ เป็นเจ้าภาพหลักสนับสนุนให้มีศูนย์ประสานงานในระดับภูมิภาค เพื่อการพัฒนาการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพในประเทศสมาชิกอย่างจริงจัง

3. สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการศึกษาวิจัยร่วมกัน โดยเฉพาะในกรณีการพัฒนาที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและปัจจัยกำหนดสุขภาพแบบข้ามพรมแดน

4. เสริมสร้างการพัฒนาศักยภาพของภาครัฐ ภาคธุรกิจ องค์กรพัฒนาเอกชน วิชาการ และประชาชน ฯลฯ ในด้านการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ โดยสนับสนุนการจัดประชุมนานาชาติอย่างต่อเนื่องทุก 2 ปี

การฝึกอบรมระยะสั้น การแลกเปลี่ยนบุคลากรในการดูงานและทำงานร่วมกัน การศึกษาต่อเนื่องในทุกกระดับ เป็นต้น

5. สนับสนุนการจัดทำระบบข้อมูล การเชื่อมต่อและการแลกเปลี่ยนข้อมูลการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพในเครือข่ายระหว่างประเทศ

6. สถาบันการเงินระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย ธนาคารโลก ได้นำเอาการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพมาใช้เป็นเงื่อนไขสำคัญประกอบการพิจารณาอนุมัติเงินกู้เพื่อการลงทุนในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ดังนั้น จึงควรสนับสนุนให้มีการนำ HIA ไปใช้อย่างจริงจัง และมีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม และการเสริมพลังแก่ประชาชน เพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าจะทำให้ได้โครงการพัฒนาที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

